

GÜZELLER BEZENMİŞ TOYA GİDERLER

Talat Ülker

■ Aile, bir toplumun en temel yapı taşıdır. Toplumun geçmişiyle geleceği arasında köprüler kurar. Aile kurumunda, bir önceki kuşaktan edinilen bütün birikimler, bir sonraki kuşağa aktarılır. Aile olmak evlilikle başlayan toplumsal bir sorumluluk demektir. Halk hukukunda gelin ve güveye bağlı akrabalık ilişkilerinde herkese birtakım sorumluluklar yükler. Bir yanda bireyler kendilerini gerçekleştirir, murat alıp murat verirlerken diğer yanda evlilik aşamaları sevinçli, eğlenceli törenlerle toplumsallaşır.

Türk töresinde “tek evlilik” (monogami) vardır. Türkülerinde turnaları, efsanelerinde kurtları anlatan Türklerin günlük hayatlarında vefa adına tek eşli evlilikleri söz konusudur. Turnalar ve kurtlar eşleri öldükten sonra bir kere daha eşleşmezler.

Gelin, güvey, kayın adlandırmaları bir milletin evlilikle ilgili köken tanımlamaları olduğu için önem taşımaktadır. Gelin, “kelin”den gelen Türk lehçelerinde ses farklılıklarıyla “kel-mek” fiilinden türetilmiştir. “Güveyi” eski Türkçede *küdegü*, *küyegü*, *güyeği*, *güveyi*, *güvey* şeklinde bir geçmişe sahiptir. “Dünür” kelimesi, Orta Türkçe döneminden beri kullanılmaktadır: Tünür, tüngür, düğürşü, düvür. Düğür, misafirleri düğüne davet eden kimsedir. Elti, eşin erkek kardeşinin eşi olarak bilinir ve Türkçe bir kelimedir. Evlilikten ötürü kurulan yakınlığa Türkçede “kayın” denir. Kayınço, kaynata, kayın baba, kayın valide, kaynana, kayın köküne bağlanır. Kayın, bir erkeğe göre karısının, bir kadına göre kocasının erkek kardeşidir.

Evlilik adımlarında, yeni yakınlıklar oluşurken akraba ve hısım adları öne çıkmaktadır. Akraba kelimesi Arapça olup aralarında kan bağı olan kimseler anlamına gelir. “Hısım” kelimesi evlilik yoluyla edinilen akrabalık manasında kullanılır.

“Düğün,” düğüm, düğme kelimeleriyle ilişkili olup düğ, tüğ şeklinde Kâşgarlı Mahmut’un sözlüğünde yer alır. *Tüğ*, “bağlamak” anlamında köktür. “Nikâh” Arapça, “damat” Farsça olup temas edilmiş kültürlerden ödünçleme yoluyla alınmış kelimelerdir.

Evlilik türleri arasında kişinin bebekliğinden başlayan uygulamalar çeşitlilik arz eder. Beşik kertme, söz alma-söz verme, berdel, taygeldi, baldızla, kayınbaderle, kardeş çocukları arasında, bir dizi erkek kardeşin bir dizi kız kardeşle, oturakalma ile yapılan pek çok evlilik çeşitleri ile karşılaşırız. Eski Türklerde “dıştan evlenme” bir kuralıdır; Altay, Yenisey Türk boyları, Kazak, Başkurt Türklerinde ve Oğuz boylarında gelenek devam etmiş Anadolu’ya taşınmıştır. Kazaklarda dıştan evlenme geleneği, zaman içinde yedi, dokuz, on iki, kırk göbek geriye doğru gider. Yakutlarda dokuz göbekten olan biriyle evlenilmez. Kiminle evlenileceği bu yüzden önemlidir. Yerli kan taşıyan hükümdar eşleri hiçbir ülkede makbul sayılmazlar. Osmanlı sarayında, hükümdar eşleri valide sultan ve haseki namıyla yabancı kan nedeniyle devlet işlerine karışmışlardır.

Mehir, güvey tarafının “namzetlik akçesi” veya “mehir” adıyla kız tarafına ödenen bedeldir. “Mehr-i muaccel”, nikâhtan önce; “mehr-i müeccel”, nikâhtan sonra, ayrılma veya vefat durumunda söz konusudur. Koca öldüğünde, terekenden önce kadının “merh-i müeccel” bedeli ödenir. “Başlık” adı günümüzdeki olumsuz anlamda kullanılsa da gerçek anlamda geleneksel kökeninden çıkmış bir uygulamadır. “Kaim” ifadesi Orhun Yazıtları’na kadar gider. “Kaim” Türk kültür dünyasında kızın değeri karşılığındadır ve yaygın olarak kullanılır. Türkiye’de hemen her bölgede “kalın” yerine ağırlık denmiş ve yanlış bir bağlamla başlığa dönüştürülmüştür. Kimi yerlerde çeyize “kalın” denir.

Eş seçimi, on yıllar içinde değişir. Zamanla kadın ve erkek arasındaki iletişim aşama aşama birbirlerini görmeden evlenenlerden, birbirlerini uzaktan görmeye, yakından ve daha yakından görmelere dek dönüşen evlenme âdetleri oluşturur. Kendi adına bir yakınının beğenmesinden bir fotoğraf üzerinden beğenmeye doğru geçen süreç köy, kasaba, şehir hayatına göre farklılık arz eder. Nevruz gecesi yenen hamurdan tuzlu bir çörekte hareketle görülecek rüyadaki adaya kadar talihin keyifli merakları da söz konusudur.

Eş seçiminde özellikle kız kendi hâline bırakılmaz. Kalıplaşmış “*Kızı kendi hâline bırakırsan ya davulcuya ya da zurnacıya varır.*” ifadesi sosyal bir kanun olmuştur. Kırsalda özellikle evleneceklerin seçimini evli kadınlar yapar. Bunlar yengelerdir. Yengeler doğumlarına ve/veya çocukluklarına şahit oldukları kızların veya oğlanların mizaçlarını bilirler. Kimin kiminle evlenmesiyle mutlu bir yuva kurulur, hesabını kendi aralarında yaparlar. Bu denge, toplum adına yapılan en kritik ve en önemli hesaplardan biridir. Bir yuvanın kurulması, mutlu olunması, çiftlerin birbirine yakışması gibi değerlendirmeler inceden inceye yengeler tarafından yapılır. Hıdırellez gibi toplu eğlenceler çiftlerin seçimine bahane teşkil eder.

Kız kaçırma uygulamaları topluma iyiden iyiye zarar vermiş olacak ki, 1850 yılında zorla kız kaçırma yoluyla evlenmeyi önlemek için, şiddetli cezalar için iki irade çıkartılır. Özellikle köy yerlerinde, kız kaçırmanın kendi içinde sembolik bilgileri vardır. Bir kız suya gidiyorum der, uzun zaman sonra geri gelmezse annesi koşarak çeşme başına gider. Kız eğer bakraçları ters kapatmış ise, anne, “Eyvah, bizim kız kaçmış!” der. Kaçma ve kaçırma işleri ailelerin sevenleri birbirine vermemeleri veya tarafların fakirliğiyle ilgilidir.

Toplumda kızı isteyenle, kızı vermeyen arasında sözlü olmayan bir hukuk kuralı işler. Karşı tarafı rencide etmeden bir davranış sergilenir. Çok kırılgan olan duruma gösterilen hassasiyet, ilişkilerin ileri zamanlarda hasar görmemesi içindir. İkrâm edilen kahvenin şekersiz olması, kızın verilmeyeceği anlamını taşır. Kız daha istenmeden kalkılır. Kıza gelen görücülerin veya istemeye gelenlerin ayakkabılarının dışa doğru çevrilmesi, “*Kısmetinizi başka bir yerde arayın.*” demektir. Çoğu zaman kızı vermek istemiyoruz denmez, “*Eğer gönülleri varsa düşünelim.*” “*Kısmetinizi başka yerde arayın.*”, “*Kızımız daha küçüktür.*” denir.

Kızın dik kafalı, inatçı, çemkiren, sırttan, karşılık veren olmaması; şunu bunu aşırma huyu olmaması, sakar olmaması, kovucu olmaması; hamarat, eli ayağı çabuk, işe yatkın, becerikli, danışarak iş yapan; iffetli, saygılı olması beklenir. Kız verilecek erkeğin kaba saba olamaması, lafının nereye gittiğini bilmesi, baba malına güvenmemesi, kumar oynamaması, sarhoşluk etmemesi; sözünü sohbetini, evinin yolunu bilmesi, kalıcı işi olması, ağır başlı, akıllı, merhametli, yardımsever, cesur, tutuğunu koparan biri olması beklenir

Düğün öncesinde kızın çeyizi eski ifade ile cihazı gönderilir. Bir evde ne gerekliyse bunların hepsi düşünülür. Kız evinde kız tarafının çeyizi sergilenir. Buna “saçı” denir. Ziyaretçiler hangi eksikliği varsa onu tamamlar. Saçı eski Türklerde, ateşe suya atılan kutsal nesnedir. Yağ, un gibi nesneler uğur bereket adına yapılır. Zamanla hayırlı bir iş için verilen desteğe ad olur.

Nişanda kız veya oğlan evinden bir şey çalma âdeti vardır. Anadolu’da çeşitli şehirlerde özellikle şerbet içme sırasında güveyinin arkadaşları veya kızlar arasında kız tarafı oğlan tarafından oğlan tarafı kız tarafından bir eşya çalar. Bu çalma meşru kabul edilir. Gizlice olmalı ve kimseye yakalanılmamalıdır. Sağdıç çalmalara karşı önlem almaya ve kollamaya çalışır.

Düğün aynı zamanda yeni birlikteliği meşrulaştırır. Evlenme âdetleri mahalleyi ilgilendiren ortaklaşa, dayanışarak yapılan bir seremonidir. Düğün dernek bütün mahallenindir. El emeği göz nuru çeyizler birlikte hazırlanırken düğünlerde herkesin mutlaka bir görevi vardır. Köy veya mahalle sakinleri, düğüne katılıp katkıda bulunarak görev üstlenirler. Özellikle köylerde dışarıdan düğüne gelen konuklar paylaşılır. Düğün öncesi, o yıl yaşlı olanlar unutulmaz. Düğünden önce, yıl içerisinde bir ölüm gerçekleşmişse erkek evi yas almaya gider. Bu ziyaret izin almak ve ölene saygı göstermek içindir.

Düğün davetlerine Anadolu'da genellikle "okuntu" denir. Ailenin maddi durumuna göre, bir parça ekmek, kibrit, sabun, şeker, mum, peşkir, havlu dağıtılarak düğünün zamanı, mekânı ve kimin düğünü olduğu söylenerek okuntu verilir. Gelenek en eski zamanlarda o oymağı simgeleyen okun gönderilmesine kadar gitmektedir. Daveti yani okuntuyu alanlar, okuntuyu getirene küçük bir hediye verirler.

Davetler kimi zaman davul zurna eşliğinde olur. Özellikle küs olunan kişiye gidilir. Kapısında çalınıp söylenir. Küs olan kişi kimi zaman kendini naza çeker. Elindeki nişanı veya bayrağı alıp yola düşer; davul zurna da onun peşine gider. Düğün sahibinin küs olduğu kişi, köyün dışında bir tepeye bayrağı dikse bile peşinden gidilmelidir. Burada küsler aralarında barışır, düğün sahibi, okuntuyu teslim edip davetini yeniler. Böylece düğünler, küsler için bir barış ve ilişkileri onarma zamanına dönüşür.

Geleneksel düğün günleri 40 günden bir haftaya, sonra beş ve üç güne iner. Günümüzde ise, bir günlük düğünler, bir gece veya birkaç saat içinde sona erer. Nikâha dönüşen evlenmeler, birkaç dakika içinde son bulur. Eski toplumların dört gözle bekledikleri düğünler, toplumun birlik ve beraberliğine katkı sağlaması yanında, çeşitli yarışmalar ve oyunlarla eğlencelerle kutlanır. Düğün günleri, gençlerin kendilerini ispatlamaları, bir yarışma içinde kendilerini bulacakları ve doya doya eğlenecekleri günlerdir. Bir hafta süren düğünler, pazartesi başlarsa perşembe, perşembe başlarsa pazartesi biterdi. Bu zamanla değişmiş, genellikle hafta sonu tatilinde düğünler yapılır hâle gelmiştir. Perşembe biten düğünün duvak günü cuma, pazar biten düğünün duvak günü pazartesi olur.

Düğüne davet olunan herkes, her oba mutlaka bayrak açarak gelir. Her obanın düğün ve gelin bayrağı bulunur. Güveyi çadırına iki bayrak daha çekilir. Çadırın sağ tarafındaki "oğlan bayrağı", solundakine "gelin bayrağı" denilir.

Eski düğünlerde, gelinlik beyaz olmaz, atlas veya kadife kumaştan dikilir, renkleri genellikle yeşil, sarı, kırmızı ve sim işlemeli olurdu. Renk seçimleri oymaktan oymağa değişir, her obanın veya köyün öne çıkan gelin süsleme renkleri vardı. Gelinin süslenme hazırlığı yapılırken hem kız hem de erkek tarafından kadınlar, gelinin saçlarını açarlar, saçlarından zülûf keserlerdi. Zülûfünün yanağına kadar olması, gelin olduğunun belli olması içindi. Gelinin başına al, sağdıcının başına yeşil çember bağlanırdı.

Düğün eğlencelerle yapılır. Düğünde çalgı, oyun, eğlence, türkü olmalıdır. Düğün eğlenceleri paylaşmanın bir başka gerekliliğidir. Düğün eğlenceleri, aynı köyde ise, kız ve erkek tarafı olmak üzere iki yerde yapılır. Hanımlar ve erkekler kendi aralarında oynar, eğlenirler. Kadınlar arasında yakın zamana kadar, çalgıcı başı veya türkücü başı adıyla anılan ve çalgı işini üstlenen bir kadın bulunur. Yerine göre, tef, leğen, bakraç çalarak kadın düğünü yaparlar. Türkücü başı yaşlandığında, genç ve istidatlı olan bir hanımı kendine çırak olarak seçer

ve kadın çalgıcı ve türkücü geleneği sürer. Dare, tef, darbuka, zilli maşa, davul zurna, kemençe ile erkekler kendi aralarında eğlenirler.

Düğüne gelenler davetli olmak zorunda değildir. Gelen herkes düğün eğlencelerine katılır. Oyunlar oynanır, halaylar çekilir, bar tutulur, horon oynanır. Eğlenme, bir sevinci paylaşmak, düğünü kutlu kılmak anlamına gelir. Düğünlerin eğlenceler eşliğinde yapılması, katılımcıların bedenlen ve zihnen coşkusunu paylaşması, sevinçlere sevinç katması demektir. Hayır aşısı, can aşısı, ramazan aşısı, asker aşısı, sünnet aşısı, muharrem aşısı, Hıdırellez aşısı, hacı aşısı, harman aşısı, imece aşısı, bostan aşısı, doğum aşısı, ölü aşısı, düğün aşısı birlikte yeme içme, tuz ekmek hakkı oluşturma bahanesidir.

Geleneksel düğün yemekleri kazanlarla yapılır. Düğüne gelenler elleri boş gelmezler, sofraya yardım olsun diye, şeker, yoğurt, yağ, süt, kaynak veya basma gibi hediyelerle gelirler. Kimi köylerde, düğüne gelenler, koyun, koç, öküz, inek; tencere, sahan, kilim; pirinç, yağ getirirler. Düğün aşına hediye gelmek büyük ayıp sayılır. Düğün yemeği köyün ya da mahallenin usta kadın aşçıları olan “keyveni”ler tarafından hazırlanır.

Gelinin baba evindeki son gününde kına yakılır. Kına yakmanın geline ve çevresine kutlu olacağına inanılır. Geline kınayı herkes yakamaz. Evli barklı, kocası, kızı ve oğlu olan varlığı olan bir kadın “başibütün”dür, kınayı o yakar. Kimi yerde ise, gelinin sağ el ve sağ ayağına hiç evlenememiş bir kız; sol el ve sol ayağına, başı bozulmamış gelin olalı bir yılını doldurmamış genç kadın yakar.

Türküler düğünlerin hemen her aşamasında vazgeçilmez kültür unsurlarıdır. Bizim kültürümüzde sevdaya dair ne varsa türkülerdedir. O yüzden ki yavukluluk döneminden nişanlılığa, kınadan düğün törenine kadar evlilik törenleri türküsüz düşünülemez. Kültürümüzde düğünlere ait onlarca anlatı içerisinde en sıra dışı olan “*Güzeller bezenmiş toya giderler*” mısrasıyla başlayan türkünün öyküsüdür.

Düğün ve cenaze komşusuz olmaz derler. Bu yüzden düğünde ve cenazede herkesin olması beklenir. Düğünlerde bilhassa iyi türkü çığırınlar, iyi horon oynayanlar, iyi oyun tertipleyenler mutlaka beklenirler. Eğer gelmemişlerse özel olarak peşlerine gidilip davet edilirler. Bu türkü de işte böyle bir ısrarlı davet üzerine yakılmıştır.

“*Güzeller bezenmiş toya giderler*” dizesiyle başlayan türkünün birçok varyantı vardır. Aynı kaynaktan doğmuş fakat zamanla değişik etkiler altında kalarak çeşitlenmiş ürünleri karşılamak için varyant terimi kullanılmaktadır. Hem edebiyat hem de müzik eserleri için kullanılabilen varyant terimini şöyle tanımlayabiliriz: Asıl olandan az ya da çok farklılıklarla vücuda getirilen yeni bir eser, yeni bir düzenleme, yeni bir yazım veya yeni bir yoruma varyant denir. Türkülerde hem söz hem de müzik ögesi bir arada bulunduğu için bu tür eserlerin varyantlaşması diğer sözlü ve yazılı eserlere göre daha yaygındır.

“Güzeller bezenmiş toya giderler” türküsü ilk defa Ensar Aslan tarafından 1971 yılında Arpaçay’dan derlenerek yazıya geçirildi. Türkü TRT repertuarına Mustafa Geceyatmaz tarafından kaynak kişi Âşık Hüseyin’den alınarak “Erzurum Türküsü” olarak kaydedilmiştir. Bu kayıtlar türkünün kime ait olduğuna dair tartışmaları sonlandırmamıştır. Türkü derlenirken kafiye bilgisi ve ayak düzeni dikkate alınmadığından sözleri de ne yazık ki yanlış tespit edilmiştir.

Türkünün Âşık Tüccarî’ye ait olduğu iddia edilmiş olsa da Âşık Hasta Hasan’a ait olduğuna dair rivayetler ve kayıtlar daha güçlüdür. Âşık Tüccarî, 1720 yılında Kars’ın Selim ilçesinin şimdiki adı Büyükdere olan Tiknis köyünde doğmuş, 1805 yılında vefat etmiştir. Türkünün Âşık Tüccarî’ye ait olduğu rivayeti şöyledir: Köyde düğün vardır. Oğlan tarafı herkese olduğu gibi yeni evli olan Tüccarî’nin evine okuntu gönderir. Daveti alan aile büyüğü, olumlu yanıtı ertesi gün toy sahibine bildirir. Ailenin diğer gelinine de düğün hazırlığı için emir verilir. Hem düğün evinde hem de Tüccarî’nin evinde hazırlıklar yapılır. Düğün yapılacak günün akşamı, düğün damı denilen yerde misafirler toplanmaya başlarlar. Âdetten olduğu üzere davetlilerin düğün evine gelişlerine refakat etmesi için çalgıcılar eşliğinde evlere gidilir. Çalgıcılar Tüccarî’nin evine gelirler. Gelinler düğüne gitmek için hazırdırlar. Davul zurna karşılama makamı çalmaya başlar. Aile büyüğünden gelini götürmek için izin alınmıştır ama yeni damat Tüccarî’den de izin istenir. Tüccarî “*Durun, birkaç söz diyeyim de öyle götürün gelinimi.*” der ve sazını alır, şunları söyler:

*Güzeller bezenmiş toya giderler
Sizlere emanet yâr oynamasın
Ben bilirim rica minnet ederler
Yüngüllük edip de tez oynamasın*

*Komşular oturur size bakarlar
Gonca güller al yanağa takarlar
Sonra söyler başımıza kakarlar
Dudağın altında dil oynamasın*

*Tüccarî sevmişim seni cananım
Sizlere kurbandır bu şirin canım
Demem oynamasın oynasın hanım
Karakaş altında göz oynamasın*

Türkünün sözlerini derleyen ilk kişi olan Ensar Aslan, şiiri Hasta Hasan tapşırmasıyla eserine almıştır. Âşık Günay Yıldız, türkünün Hasta Hasan’a ait olduğunu ve kıskançlığı nedeniyle eşini düğünlere göndermeyen âşığın çok ısrar üzerine izin vermek zorunda kalınca bu türküyü yaktığını ifade etmektedir. Türkü; Âşık Murat Çobanoğlu, Âşık Şeref Taşlıova, Âşık Erkânî, Âşık Maksut Feryâdî gibi usta âşıklar tarafından da icra edilmiş, öyküsü anlatılmış ve Âşık Hasta Hasan’a ait olduğu belirtilmiştir.

Hasta Hasan, 18. yüzyılın sonu ile 19. yüzyılın birinci yarısında yaşamıştır. Onun 1760-1840 yıllarında Ahılkelek'in Lebis köyünde yaşadığı sözlü aktarımlarından ve şiirlerindeki bulgulardan anlaşılmaktadır. Bugün Gürcistan'a bağlı Ahılkelek bölgesinde doğduğu bilinen Hasta Hasan'ın doğduğu köy tam olarak bilinmemektedir. Ahılkelek'in Dırgına köyüne, Ermeniler yerleştirildikten sonra Hasta Hasan'ın ailesi de Lebis köyüne göç etmiş ve ömrünün sonuna kadar burada yaşamıştır. Hasta Hasan badeli bir âşık olup şiir söylemeye erken yaşlarda başlamıştır. Kendisine "Hasta" mahlasını seçmiştir.

Hem bağlama çalmada hem de şiir söylemedeki ustalığı, oluşturduğu âşık kolundan anlaşılmaktadır. Çıldırli Âşık Şenlik'in ustası Âşık Nuri, Hasta Hasan'ın çırağıdır. Âşığın yaşadığı Ahırkelek 1828 Osmanlı-Rus savaşı neticesinde elimizden çıkmış bir liva idi. Ruslar bölgeye çeşitli ülkelerden Ermeniler göçürdüler. Bölgedeki Türkleri göçe zorladılar. Nihayetinde 1944 yılında bölgede kalan Türkleri Kazakistan ve Sibirya'ya sürdüler. Bu sürgün nedeniyle bölgenin âşıklarının şiirlerinin tespiti eksik kalmıştır. Usta bir âşık olan Hasta Hasan da bu sebeplerle unutulmaya terk edilmiş bir âşık iken son yıllarda yapılan çalışmalarla yüze yakın şiiri tespit edilmiştir.

"Güzelle Bezenmiş Toya Giderler" türküsünün özgün sözleri ve yazılış hikâyesi şöyledir: Köyde düğün kurulmuştur. Okuntu çıkarılmış, herkes düğüne davet edilmiştir. Ancak Âşık Hasan rahatsızdır bir süreden beri ve evinde yatmaktadır. Genç ve güzel hanımı da kocasına hizmet etmektedir. Düğün günü çatınca düğünün erkek tarafı çalgıcılar eşliğinde ev ev dolaşarak insanları düğün evine götürmektedirler. Davul-zurna sesi köyün aşağı tarafından yükselince Hasta Hasan'ın eşi süslenip bezenmeye başlar. Biraz da kıskanç olan âşık, eşinin kendisi olmaksızın düğün evine gitmesine razı değildir ama engel de olmaz. Giyinip bezenip hazırlanmış bir kadına gitme demek gönül kırılmasına sebep olacaktır. Derinden bir ah çeken âşık, çalgıcılar eşliğinde eve gelen düğün sahiplerine açılan kapıdan seslenir:

-El ile desem elim yanar. Dil ile desem dilim yanar. Şu duvardan sazımı indirip bana verin ki ben de size yüreğime gelen üç hane sözü sazınan diyeyim:

*Güzeller bezenmiş toya giderler
Sizlere emanet kız oynamasın
Ben bilirim rica minnet ederler
Yengünlük edip de tez oynamasın*

*Komşular oturur size bakarlar
Gonca güller al yanağa takarlar
Sonra söyler başımıza kakarlar
Kemerden aşağı diz oynamasın*

*Hasta Hasan der ki ala göz yârim
Sana gurban olsun devletim malım
Demem oynamasın oynasın hanım
Al vala altında göz oynamasın*

Türkünün ilk dizesi tüm varyantlarda aynıdır: “Güzeller bezenmiş toya giderler.” Düğün, bu türküde geçtiği şekliyle toy, Türk insanının bir araya gelip sazlı sözlü eğlendiği; yemekler yiyip sohbetler ettiği en önemli sosyalleşme mekân ve zamanlarından biridir. Toy, iş bölümü ve annelik olgusundan dolayı eve kapanmak durumunda kalan kadının nefes alıp diğer insanlarla buluşabildiği ender zamanlardan biridir. Bu yüzden toya gitmek ayrı ve özel bir hazırlığı gerektirir. İmkânlar ölçüsünde bezenip süslenmek, giyinip kuşanmaktır. Bu vesile ile evden çıkılacak, düğün sırasında halaylar çekilecektir.

Şiirin devamında komşuların gözetim ve denetimi altında toya gönderilen bir kadına gideceği yerde nasıl davranması gerektiğini anlatan dizeler gelir. Dörtlünün üçüncü dizesi, toyların işleyişine uygun bir yaklaşımın yorumudur. Çünkü bizim insanımız “düğünde oynamak, ölümde ağlamak” anlayışına sahiptir. Âşık, toya giden gelinden ve onu düğüne götürenlerden olması imkânsız bir iş istemektedir. Kendisi de bunun olmayacağını farkındadır. Çünkü eşi istemese de düğün evindeki kadınların ısrarıyla oyuna davet edileceğini bilmektedir. O yüzden hiç değilse “yengünlük” (hafiflik) edip hemen oyuna kalkmamasını tembih eder. Eyle- yardımcı fiiliyle kullanılan bu kelime “hafif olmak, hafiflik etmek” manasındadır.

Türkünün ikinci dörtlüğünde varyantlaşma daha çok görülmekle birlikte temada birlik vardır. Toylarda herkes bir araya gelir. Âşık, eşine bu ortamda ağırbaşlı olmasını, oradaki topluluğun kendi haklarında ileri geri konuşmalarına sebep olacak hareketlerden sakınmasını; oyuna kalktığında kötü niyetlilere dedikodu malzemesi olabilecek hareketlerden uzak durmasını, bilhassa kara-kaş ya da “al vala” ile daha belirgin hâle gelen gözlerine sahip olmasını öğütler.

Üçüncü dörtlükte âşık, toyda oynamadan durmanın imkânsız olduğunun farkındadır. Gelin mutlaka oyuna kalkacaktır. Çok sevdiği ve uğruna her şeyi feda edeceği sevgilisinden son ricası kendini sakınmasıdır. Kemerden aşağısının oyuna çok fazlaca eşlik etmemesi istenir.

Düğün süresince hasta yatağında bekleyen âşık, düğünden dönen sevgilisine şu şiiri söyleyerek yakarır:

*Sallanıban bağdan gelen sevda perim bir su ver
Malım mülküm sana kurban külli varım bir su ver
Canıma bir ateş düştü tütünü arşa çıkar
Kurudu dilim damağım dil-ezberim bir su ver*

Âşıkların ezberinde güzeldir hikâyeti
Güzellerin gerdanında buhahtır zekâatı
Ab-ı kevserde görmedim ben bu tadı lezzeti
Ağzı şeker dili kaymak lebi balım bir su ver
Güzellerin hatrı aziz birbirinden seçemem
Verseler dünya malını sevdiğimden geçemem
Yad elinden ab-ı hayat sunsalar da içemem
Özün doldur öz elinle ey maralım bir su ver
Hasta Hasan geldi diye işitseler adımı
Yanar yanar kömür ollam dadımı feryadımı
Kahpe felek aman vermez alayım muradımı
Bu hastaya verme cefa ince bellim bir su ver